

Claviaturi ^{supliment} Tribuna

CENACLUL LITERAR DIN HUEDIN

NR. 10 (2007)

Marginalii la "Claviaturi"

Dinu Bălan

Deci numărul 10 al acestui supliment. Începutul a fost greu, am bătut la ușile Consiliului Local pentru fonduri, apoi ne-am pus pe scris, studiu și citit. Fiecare dintre redactorii *Claviaturilor* a venit cu tot ce a avut mai bun. Teofil Răchițeanu cu Poesia și Muntele. Alexandru Jurcan cu experiența sa de poet, romancier, cronicar de carte, om de teatru. Rodica Mătiș cu câteva volume de poeme. Cristian-Claudiu Filip și Horea-Dorin Mătiș cu cercetarea istoriografică a zonei Huedin, eu cu o anume experiență în jurnalism și cu entuziasmul de a realiza un grup literar bine definit, Elena Livia Bălăcu cu experiența sa bogată de profesor de română, Silvia Morar cu experiența sa de extraordinară

Echipe Claviaturilor: Horea-Dorin Mătiș, Alexandru Jurcan, Dinu Bălan, Rodica Potoceanu-Mătiș, Elena Livia Bălăcu, Cristian-Claudiu Filip

cititoare.

Nu e destul, ne-am zis. Câțiva dintre noi ne-am apucat de doctorate. Am căutat în stânga și-n dreapta și-am obținut semnăturile unor prestigioși colaboratori: Constantin Cubleşan, George Mirea, Marcel Mureșeanu, Romulus Zaharia și alții.

Teofil Răchițeanu a botezat *Claviaturile* cu "duhul sfânt" al Poesiei și cu ritmurile și esențele tari ale Muntelui. În fiecare număr, contribuția poetului din Munții Apusului este consistentă. Mă bucur de sfatul și de prietenia sa. Influența sa asupra grupului este benefică. Și pentru că pe 5 ianuarie Teofil Răchițeanu va împlini 65 de ani, îi urăm prin intermediul acestor rânduri "La mulți ani și până inspirată!".

Literatura predomină în fiecare număr, dar nu oitem articolele de istorie și tradiție culturală specifică zonei, unele articole cu tematică socială și alte genuri jurnalistice. Alegerea tematică, de colaboratori, de viziune a suplimentului ne aparține, iar revista "Tribuna" ne oferă sprijinul

logistic, prestigiul (sigla) acestei publicații culturale care ne obligă și pe noi. Sincer este un parteneriat cultural eficient între grupul literar de la Huedin și "Tribuna". Dacă numărul unor asemenea schimburi interculturale ar crește în peisajul revuistic românesc am isprăvi cu un demers cultural solipsistic, păgubos în aceste vremuri postmoderne.

Cu siguranță, nu schimbăm istoria literaturii. Nu avem asemenea ambiții. Dar credem că aducem o *pată de culoare* în revista "Tribuna". Suntem mulțumiți că sunt câțiva scriitori din urbea Clujului care așteaptă apariția suplimentului nostru, fie pentru poezia sau rubricile epistolare ale lui Teofil Răchițeanu, fie pentru vreun strop de literatură ieșit din pana vreunui coleg. Aici vom face o precizare. Se spune că e prea mult *Teofil Răchițeanu* număr de număr. Frecvența

aparității suplimentului nostru - trimestrială - elimină această falsă problemă. *Claviaturile* promovează cultura zonei Huedin, iar poetul de la Răchițele este cel mai valoros reprezentant al acestui spațiu. În plus, este mentorul suplimentului, botezându-l așa frumos.

Aceste 10 numere ne obligă. Avem avantajul că cei mai mulți dintre colegii de redacție lucrează la același liceu în Huedin și că fiecare e insuflat de entuziasmul de a scrie și a crea. Cert este că acest supliment coalizează eforturile unor oameni de litere înzestrați. Timpul va spune dacă acest grup literar va însemna ceva.

Bucuria apariției fiecărui număr este mare. De acolo de la Cluj, Ioan-Pavel Azap le mai "deretică" și le așează în "Tribuna". *Claviaturile* se reîntorc tipărite, proaspete. Acestea înseamnă o stare de spirit. Ele presupun o matrice în care fiecare cadență, voce, foșnet, gând formează armonia întregului, a Unului. Dar dincolo de aceasta, e prietenia care ne leagă pe noi toți.

Ne-a spus de curând cineva că aceste

Efulgurații

Doină

Doamnei Ana Corchiș,
în amintirea dragului ei Marius,
secerat în plină tinerețe

- Ce faci, Moarte ticăloasă
Cu cea covoiată coasă?
Chioară ești și nu vezi, oare,
Că mi-i iarba toată-n floare,
Că nici în câmp, nici acasă
Nici un fir nu mi-i de coasă?
- Nu vreau, doamnă, iarba ta,
Din grădină-ți vreau floarea
Cît mai e rouă pe ea,
Cel bujor-băiat ți-l vreau
Să mi-l fac mirele meu!
- Rogu-te, Moarte, fii bună,
Pe min' ia-mă, că-s bătrînă,
Necazuri destule-am strîns
Și-am lumit lumea-ndejuns,
Lasă-mi floarea să înflore
Să se bucure de soare,
Să crească, să odrăslească,
Lumea frumos s-o lumească!
- Zadar, doamnă, ți-i rugă,
Așa scrisă-i diată,
Cu fragedă carnea sa
Să îmi stîmpăr eu foameă!
Doamna sta și suspina
Și de la suflet grăia:
- Dare-ar Dumnezeu să dea
Să nu mai poți om mînca!
Să mînci pietre, lemne seci
Și cu ele să te-nneci,
Să mori cum și noi murim,
Să te pună-n țintirim,
La trei stînjeni sub pămînt,
Fără iertător cuvînt,
Copîrșeu să te strîngă,
Să te nime, nime plîngă
și de-a pururi țărînă
Să îți fie pe piept grea!

Să îți fie pe piept grea!...

Teofil Răchițeanu

Claviaturi nu au suficientă promovare, că ar fi nevoie de o lansare a lor, de câteva întâlniri cu alte grupuri de scriitori. Nu contest acest lucru. Într-o epocă a internetului, este nevoie de o promovare mai agresivă a unui produs, chiar cultural. Dar, pe de altă parte, o reclamă disproporționată cu valoarea în sine a *Claviaturilor* ne-ar aduce în postura unui rege trist și gol, cum deseori se întâmplă în literatura română de azi. Astfel încât toate la timpul lor!

Correspondență

Scrisori către Teofil Răchiteanu

1980

Leon Baconsky îi mulțumește voevodului de Răchitele pentru (ne-)somnul¹ lui liric, în care și-a amestecat și el multe vise, multe suspine

...Singular prin văile lumii
...Veacul de-acum e povară
...Toate-ale lumii mă dor...

Zodia de noblețe a lui Blaga nu împiedică rostirea unei personalități cu atât mai demne de stimă, cu cât se află în răspăr cu mimotehnica modei atâtor colegi de generație.

Sănătate și inspirație, împliniri și succese și pentru anul ce vine!

Leon Baconsky

1 Referire la „Somn de voevod”, Editura Cartea Românească, 1980.

Dragă Poete,

Leon Baconsky îți mulțumește pentru *gând*, ca și pentru *faptă*!

De două ore rătăcesc printre aștrii d-tale melancolici¹ și trebuie să-ți mărturisesc că de mult nu mi s-a întâmplat să mă confund în așa hal cu „spiritul” unei lecturi de poezie! Să fie de vină doar momentul acestora ce dă realmente impresia că „lumea se trece lin înspre paloare”? Să fie *cântecul* D-tale rămas „să doară” de prea multă viață închisă în ritmurile unui murmur al „obârșiiilor”? Un lucru e cert: litaniile D-tale aruncă punți trainice pe tărâmul adevăratei poezii și configurează un univers ce-ți poartă amprenta. Personal, îți strâng mâna cu toată cordialitatea și te însoțesc cu cele mai alese gânduri în „sihăstria”

de unde emiți poezie...

Leon Baconsky

1 Referire la „Planete de melancolie”, Editura Dacia, 1986.

Dragă Poete,

Cluj, în prag de 2007

Am zăbovit o clipă, înainte de a-mi ticlui formula de adresare... Niște „alizee de dor” personale, asociate probabil și vârstei – tentate tot mai mult a se însoți cu calificativul de „venerabilă”! – mă îndemnau cumva către mai intimul *Dragă Teofile*. Lectura proaspătă încă a noii d-tale culegeri (pentru care te felicit fără nici o reținere, mulțumindu-ți deopotrivă pentru dedicație¹) m-a îndrumat însă, până la urmă, iarăși, către acest apelativ generic, nobil și totodată cald, care mai are și darul de a-ți defini cel mai succint cu puțință făptura de condeier ieșit din timp, sub bagheta de vrăjitor a eternului Eminescu, pentru a sluji iubirii fără prihană a poeziei dintotdeauna. Îți admir statornicia, refuzul oricărei concesi în fața avalanșei de vulgaritate și de teribilism ieftine, ce pare a mistui talentele tinere ale noului început de mileniu... Încât nu-ți pot dori, cu prilejul acestui moment de nouă răscruce istorică, decât aceeași fidelitate tandră față de *sinele* poetic pe care îl revelezi și care îți „șade” atât de bine! Chiar și atunci când acel *primum movens* al poeziei îl constituie durerea unor pierderi irecuperabile...

Și fiindcă se apropie și un 5 ianuarie cu semnificații mai luminoase, un dublu „La mulți ani” și toate cele numai bune!

Leon Baconsky

P.S. Aceleași gânduri dragi, cu neșterse amintiri de la Răchitele, din partea soției.

1 Referire la „Alizeul de dor”, Editura Clusium, 2006.

Teofil Răchiteanu

Stimate poet,

București, 24 aug. 86

Ca și dumneavoastră, locuim cea mai mare parte a anului într-un sat (din câmpia Dunării). Astfel se explică faptul că „Planetele de Melancolie”¹ sosite la București, au fost găsite cu mare întârziere: îmi pare rău pentru timpul risipit peste cutia noastră poștală și pentru că n-ați aflat imediat cât de mult ne-a impresionat – pe mine și pe soțul meu – Voevodul Melancoliei și cântecele lui de singurătate și prietenie.

Vă felicit pentru toată poezia strânsă între subțirile coperte ale planetelor dumneavoastră și vă țin pumnii pentru toate poemele, tristețile și bucuriile care vă mai așteaptă de acum înainte.

Cu cele mai colegiale sentimente,

Ana Blandiana

1 „Planete de Melancolie”, Editura Dacia, 1986

Creion

Poveste de Crăciun

Teofil Răchiteanu

Un bun prieten al meu îmi cere, de Crăciun, să mă duc în pădure, să tai un brăduț și să i-l trimit spre a-și împodobi cu el apartamentul de la oraș și a-și bucura cu prezența lui copiii. N-am tăiat niciodată un brad tânăr, convins că asta e o crimă. Dacă tai acum un brad, fie el brad de Crăciun, prietenului acesta al meu îi fac o bucurie, iar mie o mîhnire. Cui să țin partea? Stau și mă frămînt și nu mă pot hotărî: Să tai bradul? Să nu-l tai? Iau, în cele din urmă, toporul și mă duc într-un anume loc din pădure unde știam

eu un pîlc de brazi tineri tocmai potriviți pentru ceea ce ce prietenul acesta al meu îmi cere. Ajung la locul cu pricina. Am în față cîțiva brăduți verzi, frumoși, fragezi ca niște prunci în primii lor ani de viață. Emană o mireasmă sănătoasă de cetină și rășină care mă îmbată. Mă opresc în fața unuia dintre ei, ales la întîmplare, îmi trec toporul dintr-o mîna într-alta și nu pot lua o decizie: să-l tai? să nu-l tai? E și el o ființă, la urma urmei. Și la facerea ei Dumnezeu n-a pus mai puțină trudă decît la facerea oricăruia dintre semenii mei. Pe mine dacă mă agresează cineva pot să mă apăr, pot să strig, să plîng, să cer ajutor. El nu poate. Stau, în continuare, lîngă el, oscilînd între gîndul că trebuie să-l tai ca să împlinesc bucuria prietenului meu de la oraș și acela că, tăindu-l, pe amîndoi o să ne doară. Brăduțul stă drept în fața mea. Sînt nehotărît. E o tăcere în pădure, o neclintire ca de început de lume. Tac. Tac adînc și în miezul acestei tăceri mi se pare că aud un glas: „Nu ți-i milă? Ce

rău ți-am făcut de vrei să-mi iei viața?” Tresar. Brăduțul a vorbit cu adevărat sau e doar un ecou al gîndului meu? Halucinarea? Mă apropii de el, îi mîngîi tulpina subțire, brun-lucioasă. Pare un trup de prunc nevinovat. Îmi trec mîinile prin crenguțele lui cu senzația că le trec prin părul unui copil. Arunc toporul. „Iartă-mă, brăduțule! Am vrut să te omor, să fac din moartea ta bucuria unui semen de-al meu. Nu e drept, nu e corect, nu e cinstit. Iartă-mi gîndul ticălos!”

Ajuns acasă, mă trîntesc pe un pat și, în scurt timp, adorm. Și am un vis în care aud cum brăduțul îmi grăiește: „Îmi ești, cu adevărat, frate”...

Interviu

Doamne feri de zâua năcazului!

S-a înnoptat când am părăsit Huedinul, mergând în direcția Beliș. Imediat la capătul orașului cotim la stânga și intrăm pe drumul spre satul Domoș. Drumul e bun și în zece minute ajungem la casa în care stă Toduț Floare. De câțiva ani s-a mutat aici, la fiica ei. În rest, viața și-a petrecut-o la Negreni. Deși suntem la trei kilometri de Huedin, aici s-a instaurat o pace rustică firească. Intrăm în casă, oala cu apă cântă pe soba încinsă. Lelea Floare poartă un aparat auditiv, dăruit de nepotul Liviu, însă nu se poate acomoda cu el. Ne aude greu, se enervează că vârsta i-a adus tot felul de obstacole. O întrebăm câți ani are...

- Bugăți... suspină ea. M-am născut în 4 iunie 1921. Am vreo 86 de ani. *D'amu o vinit slăbia...*

Deodata se enervează:

- Așe-mi sună aista în ureche! Mai bine fără el!... (Răzvan, fiul lui Liviu, ne spune că aparatul a fost comandat pe... net!)

Vădit enervată, lelea Floare ne țintuiește cu privirea. O întrebăm unde s-a simțit ea mai bine.

- Doamne, dă-ți sănătate! În satul meu o fost bine. Am muncit... Un prunc mi-o murit la 40 de ani. Până am putut, am stat singură (plânge). Amu o vinit *slăbiile*... Acolo îi bine, unde te-ai făcut și ai crescut. Amu... la bătrânețe... să mergi în sat străin... noroc că am avut unde merge. Nu m-am pierdut până amu, mulțam lui Dumnezeu.

- Și când o fost cel mai bine pentru dumneata?

- Când am fost în *belceu* (leagăn)... că atunci n-am avut nici un năcaz. Aici... am de toate, dar o vinit vremea să mă duc.

- Cum a fost cu războiul?

- Greu, că am fost singură. Bărbatu să duse în război, o fost dus la unguri. Bine c-o vinit citov din război și s-o pus pă lucru. După munca lui mi-o rămas un ban la bătrâneță. De-o fost

greutăți fātu-meu, am rămas cu pruncu de șase săptămâni. Dumnezeu mi-o dat prunci buni. Da' bătrânețele îs grele, că altu trage mai mult, altu are noroc de să culcă viu și să scoală mort.

Lelea Floare a *Ciocichii* (cum îi ziceau la Fechetău) tace o clipă, apoi oftează:

- Doamne feri de zâua năcazului! Mi-aduc aminte de când eram la Fechetău (Negreni) și aveam *ciledi* (copil) mic. Apoi în timpul războiului era greu, mergeam pe dealuri, să culeg zmeură. Amu... toate au trecut. Să-mi ajute Dumnezeu să trec și io, să nu ajung pă pat. Până mă pot arădica on pic, să zăc că nu-i rău.

- Cum l-ați cunoscut pe soțul dumneavoastră?

- El era din Drăgan. L-am cunoscut la habă. Lute m-am măritat... mi-o fost degrabă. N-am fost împlinită nici 17 ai (ani)... Alea o fost... Nu-i nimic în lumea asta să nu să gate - nici bine, nici rău. Amu să-mi ajute Dumnezeu să *înghit păharul morții*, să nu ajung pă pat.

- Ați mers des la târgul tradițional de la Negreni? Că doar acolo locuiați...

- Până am fost vrednică, mi-o plăcut să mă duc. Amu, de cinci târguri încoace, m-am mutat la Domoș. La bătrânețe îi greu, da' io nu m-am pierdut până amu...

- Ce ziceți de tineretul de azi?

- Amu l-i bine și la tineret și la tăți, mai demult le-o fost rău. De când îi lumea o fost la fel: și mai buni și mai răi, și mai cu respect și fără.

- Noi o să scriem despre dumneata la ziar, cum am scris și despre badea Cohuț...

Scenă antologică: îi arătăm „Tribuna” cu acel interviu, iar lelea Floare ține revista în mână de parcă ar fi ceva sacru. Soba e la dreapta, fotoliul la stânga, în față toarce pisica, în spate masa cu prăjituri și portocale, focul vorbește pe limba lui...

- Și cu maghiarii cum o fost?

- N-o fost baiuri. Așe pericol mare nu știu să

fi fost. Atunci aveam și vaci și pământ, departe, la Mitroiești...

- Dar pe vremea lui Ceaușescu?

- Apoi o cotat să ne placă așa cum o fost, că merem la *coparativă* și tot *dăraburi* de pită ne-o dat. Făceam pâine în cuptor. Țineam vițe, da' nu era voie să-i tai, că făceai pușcărie. La noi n-o fost colectiv. Liviu, nepotu-meu, era mic și îl duceam bugăt cu mine la lucru pă hotar, doamne ferește-l de zâua năcazului...

- Și de Crăciun cum era?

- Fain... Veneau colindători, cu steaua. Ne pregăteam, făceam colaci. Se făcea joc în sat trei zile și trei nopți. Odată mi s-o speriat copilu (n.n. - nepotul Liviu) de *stelari* și o trebut și-i caut de spărieți. Era în sat o femeie, Onița Potorii, care *cota de potcă* (deocheat) și de *scrintit* (scrântit). Musai era să bei apă de pă cărbuni și cota pe un *dărab de clisă* (bucată de slănină); *vorbe faine* și *rugăciuni zăce*.

- Mai erau femei pricepute la descânțece?

- Erau care străcau laptele de la vaci. Măria Costescului le străca. Când m-am *căit* cătră ea că vacile n-au lapte, o zăs că „laptele cu frunza vine și cu frunza mere”. În Borozel era una care *cota din Pradilă*. Ce făcea?... Descânta din tărățe și apă. Le-o descântat și Onița Potorii și le-o revenit.

Răzvan, băiatul lui Liviu, zâmbește cu subînțele. Lelea Floare, cu basmaua neagră și cu riduri pronunțate, oftează:

- Am de toate, Doamne fii lăudat. Cu sănătatea cam rău am fost de mulți ani și cu greu am dus-o. Așe îmi bănuiesc de Răzvan! Da' l-oi chema să-mi facă așchii și i-oi da un milion...

Pisica toarce tacticos pe fotoliu. Mirosul de portocale și prăjitură ne duc cu gândul la Crăciun. Aburii din oală se ridică leneși, într-un zumzăit plin de candoare. Parcă vin de pe alte meleaguri, din alte vremuri.

Alexandru Jurcan,
Cristian-Claudiu Filip

P o e z i e

Adainá de prin străini

- fragment -

Teofil Răchițeanu

I

Spanie, Spanie,
Drum de pierzanie,
Roată a Sorții,
Poartă a Morții!

Ci pe Radu Mamii
Îi momiși cu banii.
Plătind vieții birul,
Îi umpluși chimirul
Și bogat - săracul! -
Uităși Muma, Tătul...
Cu sufletul rană,
Eu, Radului Mamă,
Zile, nopți mă frîngu,
Cu lacrimi îl plîngu,
Cu lacrimi de focu
Și blestem norocu...
Rău pe Radu Mamii
Îi strică banii,
Îi ademeniră
Și-l înstreiniră,
I-i chimirul plin,
Da-n streini, strein,
Muncile și banii
Îi ruină anii,
Tinerețea lui
S-a topit și nu-i...
Negru, portu-mi port,
Îi plîng ca pe-un mort,
Noaptea-n somn îl chem,
Norocu-i blestem,
Eu, Ileana Mamii
Din Gura Văranii...

Roată a Sorții,
Poartă a Morții,
Spanie, Spanie,
Drum de pierzanie!...

Drum de pierzanie!...

II

Ducu-mi-se anii,
Triști, prin cele Spanii,
Zile, nopți de-a rîndu,
Mi-i genune gîndu,
Ca un pom mă frîngu
Dintr-al Morții crîngu...
O, îmi blestem ceasu
C-am pe-aici rămasu,
Ceasul trist și rău,
Cînd zău-Dumnezău
Potrivi să-mi fie
Ceas de bejenie,
Ceasul cel amar,
O, mai bine l-ar
Fi, atunci, sfărmatu
Și pustiei datu,
Că-s pe-aici învinsu,
La streini de plînsu!...
Ci îmi blestem banii
Adunați prin Spanii,
Nici mă fericiră,
Nici mă-nbogățiră

Și pe-aici tînjim,
De urît murim
Mamă, de-a Matala,
Grea ca Moartea, jale...
Ci Te, Doamne,-ndură,
Și mă dezgîndură
Sufletu-mi alină
Și mi-l înlumînă
Și mi-l curățește
Și mi-l izbăvește!...

Și mi-l izbăvește!...

III

Greul greu al vremii e,
Vremuri de bejenie.
Tinerețea-mi, anii
Pier prin cele Spanii.
Pentr-un pumn de-arginți
Mi-am lăsat părinți,
Soră dulce, frați,
Brazi încetinați,
Paltini nalți și ulmi -
Patriarhi pe culmi,
Fagi - bătrâni haiduci,
Străji în vechi preluci...
O, de dorul lor
Stau pe-aici să mor
Și de grea tristare
Și de așteptare,
O, mi-i clipa an
Și jalea noian
Și durerea fiară,
Scurmă-mă și-omoară!...

Scurmă-mă și-omoară!...

IV

Lîngă zid de Rusalim
Rezemat stau și suspin,
De amar, de nenoroc
Cu lacrimi plîng de foc.
Mult mi-s singur și strein,
Nu m-aude Elohim,
Nici Maica, nici Tătul meu
Și nici Domnul Dumnezeu.
Leagănu-mă și mă frîng
Ca plopilor-ntr-al Herții Crîng,
Ca în vîntul de Carpați
Brazii greu încetinați.
Bate vîntul lin, lin, lin,
Parc-ar fi de Olt suspin,
Parcă boare de Vlahia...
Mult mi-ndulce streinîa

Mult mi-ndulce streinîa...

V

Adainá, dainá, dainá,
Maica mea, cu Dumneata,
Cu Oltul, cu Dunărea,
Cu Măiastra Pasărea,
Cu Murășu, cu Izá
Cu iarba și cu frunză...
Adainá pe sub pămînt
Cu cei care nu mai sînt,
Cu vîntu și cu codrú,
Cu fluierul lui Iancú,
Cu un cîntec bătrînescu,
Cu un gînd de Eminescu,
Cu frunzuța de mesteacăn,

Cu izvorul cel din Lancrăm.
Adainá de prin streini
Cu ochii de lacrimi plini,
Cu,-nrouată, inima...

Adainá, dainá, dainá!...

VI

Streinie, streinie,
Gomoră și Sodomie!
Clopotele a pustie
Plîng în Rusalim - o mie.
Pe-aici singur și strein
Zac în noapte și suspin.
Jele mi-i, Doamne, să mor
De jalea părinților,
De dulcile de surori,
Și de dragii-mi frățiori,
De o pajiște cu rouă,
De-o seară cu lună nouă,
De-o stea-n noapte, căzătoare,
De-un apus duios de soare,
De un, pe Buteasa, nor,
Cu chipul de zburător,
De o zare de Densuș,
De-o luncuță cu brînduși,
Cu brînduși de primăvară
Să te, cu blîndețe, doară,
De Lancrăm și de Țebeá
De Gorunul lui Horeá,
De tulnicul Iancului,
De Dealul Feleacului,
De-o Cetate-a Gîndului
Din mijlocul Clujului

Din mijlocul Clujului...

VII

Adainá, din străinime,
Cu, de foc, inima-n mine!
Nu dați din munți aurú,
De la Roșia! Nu! Nu!
Pe unde streinul trece
Soarele se face rece,
Pajiștile nu au rouă,
Cînd plouă, cu zgură plouă,
N-are, de Crăciun, ninsori,
Nici, vara, rouă pe flori,
Diminețile n-au brumă,
Munții nu, de nori, cunună,
N-are rază în izvoare
Și nici în lacrimă soare,
Apa-n rîuri nu e vie,
N-are la sat veșnicie...
Pe unde trece străinu
Se dezromânește vinu,
Codrul-Tată veștejește
Și mierea se amărește.
Streinul cu inimă
Nu ști doru, nici dainá,
Nici de Pasăre Măiastră
Glas n-aude la fereastră,
Nici somnul nu i-l tulbúrá...
Oltul sfînt cu-a lui murmurá...
Adainá, de prin streini,
Cu ochii de lacrimi plini

Cu ochii de lacrimi plini...

(Din volumul "Trecător ca roua",
în curs de definitivare)

Peregrin în deșerturi

Rodica Potoceanu-Matiș

Despre Rodica în oaze albastre

La început a fost Rodica Potoceanu, copilărită în Pipirig-Neamț. Mai apoi a plecat la Iași, la Facultatea de Litere, așa cum îi stă bine oricărui poet în devenire. Rodica a convins de la bun început, altfel cum s-ar explica Premiul Editurii "Junimea" la Concursul de poezie "Poni Luceafărul..." (iunie, 1999) și așa s-a născut întâiul volum, "Lecțiile de pian ale profetului", apărut la Editura "Junimea", în 2000.

Parcă o văd și acum sosind în Huedin, la Liceul Teoretic "Octavian Goga", ca să predea Limba și literatura română. Prima ei aserțiune m-a trimis cu gândul la Dino Buzzati. Ce a spus? Că ea va sta puțin prin Huedin, că va pleca la Piatra-Neamț. Dacă în "Deșertul tătarilor" finalul e o înfrângere, la Rodica rămânerea aici a devenit benefică. Rodica Potoceanu a devenit Rodica Potoceanu-Matiș,

Tot mai departe

Tot mai departe de gura peșterii
îți lași la intrare barba
ca o promisiune:
vei reveni mereu acolo
să bei din ulcior apa străvezie
a dimineții.

În vise se răsfață
nesătule, hulpave
chipurile trecutului.
Va mai rămâne cu tine la masă
năluca
veți gusta fericiți
din bucatele făcute de îngerii
vagabonzi.
Tot mai departe
de chipul tău
îmi zămislesc din culorile amiezii
tăgada.

Stingheră și ziua de azi.

Peregrin în deșerturi

Am iubit în ascuns
un șoarece de bibliotecă
cu mustăți și voce de catifea.
Ședea până târziu cu mine
ascuns între mormanele de iluzii
stivuite în pripă de mâini grăbite.
Devora cu patimă la-ntâmplare
pasaje întregi din Aristotel,
din Kafka sau Eminescu.
Nu-i văzusem chipul decât în treacăt
răstrânt într-un ciob de oglindă.
Am iubit apoi un înger trist
călătorind mereu spre apus
cu aceeași carte imensă sub braț.
Nu-mi mai găseam slovele
totul începea să se prefacă
în imense fășii albe
pe care se odihneau pescărușii oboșiți.
Am învățat să pictez atunci:
culorile se-amestecau în surdină
inocente ca o zi de duminică
Nimic nu mai era ca la-nceput -
chipul mumelor fusese uitat
mai răzbătea până la mine
doar într-o limbă veche, ciudată

printr-o căsătorie reușită. Apoi a publicat volumele de poezii "La ușa cuvântului", (Editura "Casa Cărții de știință", Cluj-Napoca, 2001) și "Lacrimile clovnului" (Editura "Grinta", Cluj-Napoca, 2006).

Marcel Mureșeanu, în prefața la volumul "Lacrimile clovnului", subliniază că "poemele cărții au puterea de-a alcătui un cerc, de a se ține de mână, mărturisindu-se, astfel, prin parte și prin întreg, deopotrivă; un sânge liniștit trece prin arterele lor."

Am afirmat că poeta manifestă o fragilitate războinică. Acum aș contura ideea măștilor, care se amestecă în trupul nopților când "un ciot de lună/atâră în plopul gârbov din grădină". Alienarea modernă se regăsește în transfigurările poetice. Stresul cotidian aruncă farduri vulgare, oglinzile imperfecte pun stăpânire pe pulberea ridicolă. O scenă de teatru anacronică obosește în rana pământului. În ciuda imaginilor sumbre, poezia Rodicăi se vrea cathartică și reușește avataruri coerente ce duc, în final, la alchimia misterioasă a unui talent autentic. (Alexandru Jurcan)

Nu mai inventez demult nici o poveste
mă las zi de zi inventată
de tăcerile tale
clădite anapoda.
Nici o fereastră nu răzbină acum
întunericul nopților.

Poveste de vară

Mă las și acum locuită de o bucurie care se
răsfață
stridentă, tăcută, vorbăreață, suavă.
Am condamnat lupta tristă cu morile de vânt-
nici o poveste nu-ncepe și nu sfârșește așa.
Tânjesc și azi după libertatea
de a alerga desculță
prin poeme cu ochi albaștri.
La picioarele tale am clădit apele mării
tămâia apusului și răsăritului.
Am răscolit stingheră
prin vrafurile de manuscrise -
totul zăcea ferecat cu un șir nesfârșit de
lacăte.
În straietele ei iluzorii
speranța
se mai cerne doar în clepsidre goale.

Negustor de iluzii

Astăzi am să vă vând poeme albastre
în care veți auzi marea respirând liniștită
mâine liliachii - din ele va încolți iubirea
pentru aproapele vostru
poimâine altele mirosind a iasomie.
Când se vor sfârși poemele
vă voi oferi piese de teatru -
se vor perinda în lung alai sub ochii voștri
însetați de spectacol
niște eroi îmbrăcați în straie ridicole
pe care-i veți așeza în dreapta voastră
să vă cinstească risipa de vorbe
să v-aplaude plecăciunile indecente
în fața nebunului rege.
Apoi, fiindcă tot v-ați lăsat prinși în plasa
cuvintelor mele vă voi servi
tot felul de licori
unele stoarse din zierele frumos fardate
gata pentru a ieși la plimbare
pe străzile pustii
altele cu gust de veșnicie

(simțurile voastre atrofiate de spaime
nu le vor mai savura aromele).
Veți fi ademniți pe cărări neștiute
veți rătăci buimăciți în imense oglinzi.
Doamne, cum v-au crescut aripile!
Seamănă inutil și strident cu niște platoșe
găsite în talcioc
(tot mai mult începeți să căpătați înfățișarea
stranie
a unui Don Quijote mănjit cu cerneală).
Stați așa, nu tot ieșiți din cadru
altfel vă veți rata spectacolul la care
nevinovați
vă tot înhămați zilnic.

Am gustat din beția văzduhului
în care se ofileau pescărușii
de uitare
am păcătuind pictând la nesfârșit
chipuri care fugeau spre niciunde -
acolo unde zidurile se-nclină tăcute.
Viorile zac prin unghere
inocente.

Stai lângă fântână
și taci.
Vocile nopții se hrănesc cu plânsetul apei.

Copilărie uitată

Nicăieri nu mai auzai glasul mamei
aveai trei ani
și ea plecase prea devreme
în căutarea țărâni aspre, hulpave
Avea chipul poveștilor
niciodată rostite
niciodată inventate.

Învățasei singur să privești lumea
căutasei singur culorile apusului și răsăritului
sensul pâinii ne-ncepute de pe masă
în care sălășluia tăcută lacrima.

De atunci
cărțile de citire au rămas
închise, stinghere
în sufletul tău
îndoelile au țesut lungi coridoare
pe care azi pășești
inventând la nesfârșit
litera A
ca să te călăuzească în labirintul
zilelor mohorâte.

proză

Pierdut

Dinu Bălan

Intotdeauna e un cuvânt secret care desface lumi nesfârșite. E un cod, care o dată spart atinge visterii uriașe. Stau în fotoliu cu mințile vraște. **Idle, lost** = fără ocupație, pierdut. Acestea sunt ultimele cuvinte învățate dintr-un ghid de limbă engleză. Mă ridic și mă plimb prin parc. E toamnă, nu știu. Trec fete într-un desen grațios. Corpurile lor erau cândva o lume atât de cunoscută. Mă îmbătam la privilegiștea lor. Atingerea lor mă înfiora. Mă umpleau de o viață poate nemeritată.

După moartea mamei mele, trăiam numai cu tatăl meu. Tatăl meu ocupa o funcție importantă în administrația de stat. Lipsa tot timpul de acasă, dar pretențiile sale vizavi de mine erau pe măsură de mari. Fugisem de câteva ori de acasă în urma certurilor lui repetate și săcâitoare. Îmi repe-ta de fiecare dată că mă iubea, că, după moartea mamei, unicul sens în lume eram eu. Muncea din răsputeri să-mi asigure un viitor bun. Dar dorea să mă facă după chipul și asemănarea sa. Dragostea lui m-a cuprins într-o plasă sufocantă. Reversul meu a fost ura. Orice tandrețe, gingășie mă umplea de ură. Copilăria mea, în lipsă de altceva, a fost plină de fantasmă născute de o imaginație de copil, în universul ocrotitor al odăii.

În momentele mele de singurătate m-am omorât cu consemnarea unor gânduri, trăiri sufletești într-un jurnal. Am descoperit mai târziu o filă care mă amărea uneori ca o otrăvă. Iată ce era consemnat: "Cu câte ocazii ne întâlnim pentru a iubi cu patimă, egal? Mai suntem capabili să iubim cu adevărat? E mult mai ușor să bagateli-zăm, să echivalăm dragostea cu interese materiale sau plăceri de tot felul. Ce este mai important, să iubim sau să mi iubim? - este vechea întrebare de la Phaidon (nu știu de unde auzisem de el!). Suntem prea grăbiți pentru sentimente. De aceea, e mai simplu să le tratăm dintr-o perspectivă ironică, chiar parodică. Ele ar avea nevoie de timp pentru a fi exprimate. E mult mai comod să fim iubiți, dar facem ceva să și merităm dragostea celui alt? Uneori poate că nu înțelegem acest sentiment și totul devine extreme de complicat."

Dar aceste momente de reflecție au fost puține. A urmat o perioadă infernală a adolescenței mele. Fără nici un reper moral, m-am avântat în subterana mea. Jocuri, pocker, sex, o viață dezordonată cu niște looseri, cum îi numeam ironic. Eram însetat de aventură.

No rules. Eram un egoist. O genă îmi dicta comportamentele. Orice efort de a mă împotrivi devenea inutil. Fugeam de la cursurile de la școală, ascultând **Pink Floyd** - *I don't need no education*. Colegii mă priveau drept un deștept închipuit. Pe fete le atrăgea un ce misterios emanat de tăcerea și încruntarea mea.

Partenerile mele erau mignone, de vârste foarte fragede. Eram un adept convins al frivolității. Fidelitatea era un cuvânt plictisitor. Adoram deflorarea, ca apoi să le abandonez fără scrupule. Uneori adoram jocul pur al seducției. Cochetam cu vreuna, încercând un alambicat du-te-vino al apropiierilor erotice, după care mă retrăgeam definitiv, lăsând-o nedumerită și rătăcită în cețurile unor presentimente confuze, cu atât mai torturante. Toate privirile fetelor erau atrase de privirea

mea pierdută, alunecoasă, imprimată pe o față de o paloare atipică. Osatura feței mele era perfect desenată, iar părul învâlmășit de rocker îmi dădea sălbăticia, bărbăția pe care, de altfel, statura mea firavă nu o arăta. Mă confundam în mine ca într-o enigmă. Cu *hands free*, cu ochelari negri, rătăceam pe străzi, ca-ntr-un labirint. Petrecerile erau punctul terminus. O față în pat era cireașa de pe tort. Îmi plăcea să consum orice plăcere, ca un drept indiscutabil al propriei mele persoane.

Mă întorceam târziu acasă. Tatăl meu, obosit și tracasat de problemele de la serviciu, mă întâmpina cu o privire încruntată. În fiecare seară îi aduceam facturile încărcate ale distracțiilor mele. Cu cât deveneam mai mare, cu cât ar fi trebuit să mă maturizez, cu atât mai multe distracții dintre cele mai rafinate erau vânat de apetitul meu tot mai greu de înfrânat. La școala situația era dezastuoasă. Hârtii peste hârtii îi soseau ca un indiciu al vieții mele extrem de tumultuoase. Orele de curs deveneau ocazii splendide de a aduce *domnișoare* la mine, la domiciliu. Era pentru unele din ele singura modalitate de a păcăli vigilența părinților. Recompensa erau banii mei.

Tatăl meu era motorul care vuia din toate rotoarele pentru a încerca să oprească o mașină în derivă. Încea din răsputeri să mă oprească. Poate se trezise prea târziu. Încea din răsputeri să pună o stavilă purtărilor mele, dar eu învățasem să mint, să-l conving de intențiile mele nobile. Îl amăgeam. Îi spuneam că e nevoie de timp, pentru a mă îndrepta. Firește, duceam o viață dublă, una secretă, mai întunecoasă, și alta, de suprafață, prin care încercam să-i adorm vigilența tatălui meu.

Curând adevărul ieși la iveală.

"Ce-s cu toate înștiințările acestea de la școală? Zăpăciturile, de aceea mă lupt să câștig... pentru ce? Pentru escapadele tale de la școală? Pentru distracțiile tale? Te omor, să știi, cu mâna mea... Atâta merit eu de la tine? Să-mi întorci spatele și să-ți bați joc de toate eforturile mele? Pentru cine mă lupt eu, nenorocitul?"

Leșirea lui m-a înfuriat. L-am măsurat din cap până în picioare. Cine este această cvasiabsență din viața mea, care n-a fost capabil să mă îndrume pe drumul cel bun. Numai reproșuri, numai certuri... N-a construit un gram din personalitatea mea. L-am învăluit cu o privire plină de ură. L-aș fi zdrobit, dacă aș fi avut ceva la îndemână. Zărindu-mă așa de înnegurat, a făcut un pas înapoi. A fost îngrozit de ura mea. Cred că tot timpul a rămas sub impresia acestui moment. E

cam și cum și-ar fi descoperit fiul cu adevărat. Tatăl realizează eșecul educației mele. Se frământa singur, în tăcere. În scurt timp, cedă. Muri de infarct din cauza unui consum psihic uriaș. Ultimele lui cuvinte au fost pline de reproș: "Fiule, m-ai nenorocit..."

Vestea nu avu repercursiuni decât pe plan financiar. În rest viața își urmă cursul firesc. După această eveniment neplăcut, într-un fel, totuși, m-am schimbat. Nu mai ieșeam în obișnuitele mele escapade. Din cauza banilor! Mă atrăgeau însă micile plăceri rafinate, de multe ori trucuri de a păcăli apetitul meu nestins de senzații tari. Comportamentul meu deveni mai nuanțat. Căutam sub lucruri anodine câte o enigmă, ceva mai spectaculos, care să-mi potolească plictisul. În școală singura materie care îmi plăcea era limbile străine. Mă atrăgeau simbolurile ascunse după câteva caractere aparent banale. Contemplam câte un cuvânt din engleză - deși engleza mea era rudimentară, dar păream predestinat, în închipuirea mea, să devin un lord al acestei limbi. Cu manualul de engleză în față stăteam pierdut într-o reverie inexplicabilă, ca și cum i-aș fi cercetat resursele semantice ultime. Frecvent căutam lucruri delicate, mici curiozități, prindeam un fir, o suviță de apă curgătoare care nu ducea nicăieri. Era jocul pur gratuit al unei ființe în derivă. Cert era că în continuare îmi căutam subterana, adâncurile enigmatice ale sufletului meu. Starea mea era neînțeleasă nu atât de colegii mei, cât de mine însumi. Căutam cuvintele cheie ale vieții mele din frânturile de cuvinte ale colegilor mei: dezabuzare, plictis, cruzime, sadism, rătăcire, păcat... Niciunul nu mă caracteriza deplin. Credeam în geniu. Toți criminalii în serie îmi păreau fantastici. Nu lăsaui urmă, niciun semn. Circulaui pe stradă pe lângă noi, dar nu bănuiam întunecimile în care ei erau scufundați.

Aveam unele stări de neînțeles pentru mine însumi. Elanuri urmate de melancolii teribile. Viața mea părea teatrul bunelor intenții, urmate de fapte paradoxale, cinice în raport cu ceea ce plănuiisem. Faptele mele erau traducerea unei profunde stări de nemulțumire. În ce-l privește pe tatăl meu, prea multa lui dragoste îmi anihilase puterea de a iubi. Dar, cu siguranță, el credea că-mi oferea iubire, protecție, pe când el însuși avea nevoie de acestea. Poate merita efortul să-l cunosc nițel, dar era prea târziu. De altfel, e foarte greu să definești această necesitate de a iubi care răbufnește instinctual, din străfundurile

subconștientului. De aceea, mi-am propus să-mi fac ordine în viață. M-am hotărât să controlez totul, fiecare gest, gând, tresărire. Aceste stări tulburi trebuiau limpezite chiar dacă urma să tai în carne vie.

Într-o zi, în marea străzii, am fost atras de o fată cu un păr lung, negru, de o talie mică, zveltă, atractivă, cu o rotunjime magică a formelor. Am urmărit-o până când, atras prin niște coridoare – un adevărat labirint – am intrat într-o banală bibliotecă municipală. Erau câțiva cititori, poate prea mulți într-un loc atât de rece și insalubru. Cititoarea mea răsfoia avid câteva cărți. La un moment dat ochii ni se întâlniră. Ochii ei erau negri ca abanosul. Trebuia să o studiez, să-i ghicesc gândurile. Întotdeauna începuturile iubirilor păreau pentru mine promițătoare. Femeia era o lume care îmi lipsea. Dar o dată simțurile potolite, totul redevenea banal. În schimb, trebuia să-mi umplu mintea cu fantezii năstrușnice pentru a prelungi relația câtva timp.

În unele situații oamenii emană adevărate stări de spirit, de așteptare, de dor nedefinit, care cheamă cuvinte, povești vechi de iubire, persoane predestinate de a fi împreună. De aceea, împins de o necesitate lăuntrică, am căutat-o îndelung. Ea însă mă abordă prima:

“Mă numesc Nera. Nu-ți alegi și tu o carte? Nu ai permis? Trece-o pe numele meu! Îndrăznește. N-ai chef?”

Cărți, cărți... Nicio iubită anterioară nu gusta așa ceva. Nu bănuiam că sub niște simple coperti se pot ascunde niște adevăruri, unele chiar terifiante. Viața însemna pentru mine oameni adevărați. Dar aici acei poeți, visători ai umanității erau prefăcuți în cadavre ale unor cuvinte care prindeau sens și viață printr-o cititoare de genul fetei urmărite de mine. Întotdeauna oamenii de literă mi se păreau niște oameni seci pierduți într-o mare de cuvinte. Pofta lor de viață era paralizată de o oglindire în spirit. Erau niște oameni impotenți, fără abilitatea de a acționa, pierduți într-o contemplație a Universului, a Spiritului sau cum se va fi numit. Corpurile înseși le erau disgrațioase. Trăsăturile feței mai salvau ceva dintr-un univers fizic în prăbușire. Majoritatea scriitorilor se afirmă, în momentul gloriei lor depline, la o vârstă avansată, când resursele vitale s-au epuizat. Frustrările materiale erau transformate în aceste insule de spiritualitate, autiste în felul lor. Întotdeauna cărțile mi s-au părut anacronice cu timpul și oamenii pe care îi descriau.

Din politețe, am hotărât să iau una. Cititoarea mea îmi oferea unele delicii livrești înainte de împreunarea fizică. Suna interesant. Mi-a căzut în mână o carte cu coperti mici, liliputane, negre, ca ochii fetei, hai să spun așa, ascunsă în raftul de jos. Grafica era interesantă. Pe prima copertă, capul unui om părea duplicat într-o sferă luminoasă, angelică, cu un joc al culorilor temperat, rațional ca o promisiune a unei lumi mai bune. Cealaltă sferă era plină de întuneric, de grotesc și dezlănțuit totodată. Pasta culorilor exprima oroare și spaimă. La pipăit am simțit coperta alunecoasă ca o piele de bizon intrată în stare de putrefacție. Mirosul însuși era de putred. Romanul îi aparținea lui Stevenson. Se numea *Dr. Jekyll și Mr. Hyde*.

Atras de coperta bizară, am luat cartea, împins de o forță irezistibilă, dar și de o ciudată neliniște. Cu cartea sub braț am urmat-o pe Nera sus. Ea este fata menită mie? Dacă toate celelalte cuceriri le făceam în decoruri mai moderne, iată o bibliotecă care ne lega inimile. Știam prea bine că n-aveam nevoie de această complicație. Sigura religie eram eu și voința mea. Am acceptat totuși această poveste numai din curiozitate sau din pură plictiseală. De ce trebuia acum să-mi leg destinul

de o iubire, de o obsesie? Poate fiecare om are nevoie de o legătură în viață, altfel s-ar sufoca.

“Crezi în destinul unei cărți? mă întrebă iscoditor Nera. Eu cred. Unele cărți te așteaptă răbdătoare o viață întreagă. Încă nu știu care îmi este cartea destinată mie. De aceea, răscolesc librării, biblioteci, să găsesc cartea care mi se potrivește. Ea ne însoțește tot timpul, dar din cauza preocupărilor materiale n-o zărim. Ea este viața noastră anterioară, dacă, în vreun fel, crezi în metamorfozare.”

I-am explicat că nu cred în nimic, că oricum secolul nostru nu mai presupune nicio credință.

După ce-am ieșit din bibliotecă, mi-a propus să mă însoțească până acasă. Era împotriva tuturor conformităților. Mergea cu un bărbat străin la ea acasă.

Mi-a mărturisit că tocmai acest cinism al meu, dezabuzarea mea o atrăgea, ba chiar îi dădea încredere. De altfel, dorea să mă ajute să-mi găsesc o obsesie, o valoare pentru care merit să trăiesc. Preferă să mă ajute. Voia să mă transforme în ceva mai bun. Recunoșteam eterna poveste a fetelor *umanitare* care preferau să acționeze, să-l ajute pe partenerul lor care era perfect, dar, care, evident, avea prea multe defecte care trebuiau îndreptate. De fiecare dată, ele aveau dreptate spre deplina împăcare a ambelor părți.

După despărțirea noastră, am răsfoit cartea luată de la bibliotecă. Silabisesc plin de curiozitate *Jekyll și Mr. Hyde*. Am aflat pe parcurs că Jekyll a scăpat de o viață onorabilă de medic pentru a-l primi pe acest îngrozitor Hyde, o dublură îngrozitoare, subterana care își cere drepturile după o viață cuminte a celui dintâi. Onorabilă, după toate standardele morale și sociale. Cartea mă atrase. Parcă era zugrăvită o viață anterioară a mea, repetată în una din variantele sale. Întotdeauna m-am simțit ispitit de o viață standard și, deopotrivă, de o alta detestabilă. Păream un magnet atras de stranii forțe oculte. Binele și răul purtau o aprigă dispută pentru a mă lua în posesie. Cartea de față mi s-a strecurat în sânge ca o otrăvă dulce. Hyde porunca de dincolo de moarte. Puterea lui de metamorfozare era uriașă. Cel puțin aceasta era impresia de moment. Firește, o simplă impresie...

Noaptea am avut niște visuri tulburi. Nenumărate persoane uitate în străfundurile memoriei au ieșit la iveală, la o stranie gâlceavă cu mine însumi. Erau oameni uitați, jigniți, loviți de răutatea mea, de indiferența mea. În sfârșit, plătoul minții mele era ocupat de o mulțime neașteptată de oameni. Apăreau fete pe care le părăsisem fără prea mult regret. Oameni anonimi, pe lângă care trecusem indiferent, deși aș fi putut să le

întind mâna. Astfel răul social s-ar fi diminuat, pentru că oricum cel moral nu poate fi controlat decât de noi înșine.

Dimineața m-am trezit cu chipul supt, cu cearcăne adânci în jurul ochilor. Senzația stranie din vis încă îmi împânzea ochii. Mă îmbărbătam. Nu erau decât niște vise tulburi născute dintr-o minte obosită. Era prea mult. Oare nu mai știu să-mi port de grijă? Aștept și nu știu ce-aș aștepta. Acea așteptare nedefinită. Nu cei dintâi fiori de dragoste, ci un presentiment de teamă în fața necunoscutului. Ce va urma? Aveam un sentiment de împrăștiere, de explorare a mediului din jur ce apărea desțelenit de o imaginație multiplicativă.

Simțeam că pot da mâna cu nebunii piețelor. Spre stupoarea mea, numeroase umbre începură să se înghesuie în odaie în stare de veghe. Mai întâi apăru tatăl meu. Carnea era roasă: oasele apăreau dezgolite și ciugulite de acești gardieni ai veșniciei – viermii. Ochii erau încruntați de dezamăgirea din clipa morții vizavi de purtarea fiului său. Degradare cărnii accentuă impresia devastatoare asupra mea.

“Ești un nenorocit! Bastard ce ești! Pe mama ta ai omorât-o la naștere. M-ai ucis și pe mine. Partea ta tenebroasă începe să se dezlănțuie. Nebunia ta a început, fiu nerecunoscător ce ești! Ești numai ură. Mi-e milă și silă de tine. Nu sunt fericit să am un asemenea urmaș!”

Mama se grăbi să-mi vorbească de la peste 20 de ani distanță de la nașterea mea. Era un schelet care mai păstra un desen delicat. Apariția ei era atât de vapoasă și ștearsă, încât oasele păreau o firavă lumină, care ar fi fost spulberată repede la o simplă suflare a beznei dimprejur.

“Dragul mamei, neiuibit, nelegănat de brațele mele, nealțăptat de sânul meu. Ce soartă te va aștepta? Ce ursitoare ți-a prezis viitorul? Eu trebuie să plec. Am pierdut atâta sânge ca să-ți dau ție viață... Îngerașul meu! Dumnezeu să-ți îndrume pașii, scumpul mamei.”

Ultima iubită mă privea înrămată de grea suferință. Încă nu intrase în stare de putrefacție, ceea ce arăta o moarte recentă. Fizionomia mai păstra urmele suferințelor din timpul vieții. Carnea atinsă și îndrăgită cândva de mine era cenușie, cu o pecete a unei lumi străine. Ochii stinși exprimau o revoltă atenuată de trecerea în neființă. Nu știam că murise. Habar nu aveam dacă acest deces avea vreo legătură cu mine. Ceea ce era mai grav era faptul că amănuntele relației noastre dispăruseră. Niciun nume, nicio impresie tactilă, senzorială. Aveam impresia că o simplă atingere ar fi pulverizat-o de pe ecranul memoriei. Într-un fel, după moarte, suntem despovărați de tot balastul biogra-

fic, rămânând o simplă aromă, odoare, impresie, care ne apasă pe noi, cei vii, în nopțile noastre tulburi de coșmar. E adierea veșniciei pe care o simțim emanată de ființele de dincolo de mormânt.

Această iubită moartă emană instantaneu o energie puternică. Cuvintele se încheagă la pragul dintre viață și moarte:

“Tu aduci numai nenorocire pentru toți oamenii. Nu am murit din cauza ta, tu, *fucking man*, dar poate m-ai îndreptat într-acolo cu pași grăbiți. Ai vocația dramei, deși pari nevinovat și nepăsător. Poate nu-ți amintești, dar tu m-ai înjosit în proprii-mi ochi. Te-ai jucat cu mine. Mi-ai întreținut iluzia iubirii, deși tu nu simțeați nimic pentru mine. De atunci n-am mai crezut în dragoste. Totul a fost o mare minciună. Și, fără iubire, pasul spre moarte e unul mic. Ești vinovat pentru moartea mea, șarlatanule, mincinos fără pereche.”

Un sunet strident de telefon mă asurzi. Robotul răspunde. Umbrele păreau că se îndepărtează. Am încercat să le rechem înapoi. O voce însă se interpuse pe ecranul minții mele:

“Aici Nera. Doresc să te văd...”

“Nu. Nu sunt ceea ce crezi. Poate am greșit... Te rog, întoarce-te, nu pleca!”

“Dane, nu se poate. Pe cine chemi? Nu înțeleg...”

“Mă omori cu vorbe total injuste...”

Nera a tăcut nedumerită. A închis telefonul. Am rămas într-o stare de letargie, de istovire astfel încât nu am reușit să-mi urnesc vreun gând pozitiv. Visul și veghea se amestecau în largi falduri. Trecutul meu se desfăcea dintr-o nouă perspectivă. Îmi descoperam subterana. Am făcut eforturi mari să mă agăț de ceva concret și viu, iar primul gând se îndreptă spre Nera. Criza mi-a trecut.

Resuscitat, am invitat-o pe Nera la mine acasă, atât de firesc de parcă înainte nu s-ar fi întâmplat nimic. Am primit-o cu nerăbdare. I-am pregătit o seară romantică, cu o masă neașteptat de bogată, cu lumânări. Ea devenea colacul de salvare pe care l-am apucat pe deplin fericit.

“Dane, ce te-a apucat dimineață? Ai confundat persoana? Nu m-ai recunoscut?” – mă întrebă nedumerită Nera.

“Nu știu, Nera... Sunt momente în viața mea când sunt cuprins de euforie fără cauze prea precise. Și atunci îmi vine să sărut pe toată lumea. Sufletul meu debordează de recunoștință, pentru că sunt oameni, ca de exemplu tu, draga mea, care mă scot din crusta egoismului meu...”

“Dane, nu știu ce vorbești. De ce nu răspunzi la întrebare?” – continuă încruntată Nera.

M-am apropiat și am cuprins-o în brațe.

“Ești așa ciudat și absent uneori... dar ești cu totul altceva. Dacă te-ai fi auzit dimineață...”

“Care dimineață, Nera? Să nu crezi că nu pot să mă mobilizez, să fiu altceva. Voi îmbrățișa toate bucuriile vieții așa cum ni le-a dat cineva de acolo de sus sau înșiși noi. Nera, vom începe o nouă viață. Îmi voi căuta o slujbă. Gata cu viața aceasta de om pierdut. Noi, dimpotrivă, trebuie să câștigăm fiecare clipă a vieții, să apreciem viața în toată simplitatea ei. Am acum o sete de viață teribilă, vreau să-mi sting setea de iubire în brațele tale moi și mângâietoare.”

“Vorbești ca dintr-o carte, Dane”, replică Nera uimită.

“Eu sunt Cartea, Nera. Ai căutat acea carte prin zeci de biblioteci. Ai căutat-o degeaba. Fericirea zace atât de aproape, dar n-avem tastatura potrivită de a o descifra, de a o culege printr-o poveste. Nu mai e timp de pierdut. Oau..., câtă viață am pierdut! Câte oportunități de a trăi, de a iubi...! Tu ești întruchiparea tuturor iubitelor pierdute, refuzate, jignite prin nesăbuința mea!”

Restul vorbelor nu mi le amintesc. Doar senzații. Îi simt și acum parfumul buzelor, atingerea gurii catifelate, cea împărtășire atât de intimă și năclăioasă a gurii. Sâni sculptați, proaspeți, care zvâcneau la fiecare asalt. Pântecul neted și moale, înfiorat de atingerea dragostei. Părul pubian discret ca o pădure de smochini, sub înclinarea dulce a coapselor, a unor forme perfecte. Picioarele zvelte care se arcuiau peste corpul meu, cea frenetică dăruire... Ochii răpiți de senzații nemaîntâlnite, fără nimic languros. Numai firesc, și dăruire, și dragoste reiterată de mii de ani, în acea sete de reproducere a speciei umane. Căutarea aceasta a trupului celuiilalt – cel mai mare elogiu adus corpului aproapelui... *No control*, sălbăcia dragostei în toată explozia sa, furnicăturile senzațiilor dezlanțuite, setea după formele celuiilalt, după reacția celuiilalt, totul în perfectă sincronizare. În final, contopirea fizică atât de scurtă și perisabilă!

M-am trezit. Oglinda era spartă. Cioburile îmi recompuneau chipul. Eram hidos. Devenisem ovalul acela întunecos de pe coperta cărții împrumutate de la bibliotecă. Eram Mr. Hyde? Sau Dorian Gray în revelația lui ultimă? Sau toți monștrii aceștia la un loc... O mare de cuvinte năvăliră, adăpând ca-ntr-un puzzle forme, chipuri, întrebări.

“Du-te în cameră să mă vezi, strigă stins Nera. Sunt ultima ta capodoperă. Într-adevăr mi-am găsit Cartea Vieții și...”

“Taci, ce tot spui?” – am spus alergând spre locul indicat. Am găsit-o. Era ea. Afară suna strada cu ploaia de peste turnurile orașului. Am năvălit peste Nera. Negrul părului ei se întindea ca o

vopsea în cameră, prin geam, peste copacii din parcul din apropiere. Carnea ei avea ceva jilav. Mirosea a sânge. Era ea, strangulată. De cine?

A urmat o noapte de voci, de strigăte. Toate încercau să-și caute dreptate și veneau din noaptea tăcerii pentru a se încarna... în cine?

Eram bântuit. Toate nerealizările, dorințele își căutau făgașul de a lua ființă. Dragoste, ură, teamă, speranță. Dar cine le mai încăpea? Cine?

Mi-am găsit cartea sau cartea m-a descoperit ca alter ego al ei? Suflet geamăn, ne-pereche. Ea mi-a dat rețeta. De-atunci alerg printre identități, persoane moarte cu doruri neostoite. Ele devin deseori cărți, iar lumea o mare bibliotecă. Cărțile, în marea nedreptate de a fi moarte, nu mai sunt mulțumite de a aștepta o cititoare sau un cititor ca mine. Au trecut la atac.

Au început să controleze lumea, ca niște viruși. Fiecare carte și-a ales câte un om, încarnându-se, lipindu-se de el, controlându-i fiecare gând, gest, comportament. Mentalitățile au controlat, de când e lumea, istoria. Și cărțile își reliau poveștile, însetate de viață, în alți termeni, în alte forme, dar cu același conținut.

O ploaie vijelioasă cădea peste oraș. Nenumărate cărți prăfuite, uitate, batjocorite și-au deschis aripile pentru a zbura spre sufletele oamenilor. Cine crede că scapă de ele se înșală. Fiecare intră într-o istorie sau alta. Cale de întoarcere nu este. De la naștere fiecare își alege cartea ca pe un destin.

Sirena poliției răsună în depărtare. Da, da, voi, gardienii, încercați să opriți istoriile cărților. Nu veți reuși. Nici o dictatură n-a reușit să încâtușeze cartea, spiritul. Eu sunt Spiritul. Eu sunt Cartea. Sunt liber. Te salut Shakespeare. Unde-i sufletul dilematic al lui Hamlet? Te salut Sofocle. Eu înțeleg tragedia până la ultima picătură de otrăvă din pocal. De ce ne este frică, nu scăpăm. Oricât amânăm gesturile ultime, fatale, oricât le evităm prin alambicarea lor, mimând dezinteresul, dezabuzarea, spleenul, ele se întorc răzbunător. Ce a fost la început, oul sau găina? Tralalalala. Eu spun să cântăm. Melodia purifică toate relele. Cine sunt eu, Jekyll sau Mr. Hyde? Sau viceversa? Ha, ha, ha!!!...

Când unele gânduri fug razna, când gesturile trădează lipsă de coordonare, când ceea ce este simplu devine complicat și viceversa, când mai mulți centri psihici, obsesii, amintiri își cer drepturile de a conduce, când instinctul vital este măcinat de această dispută, când nimic nu mai poate fi explicat, atunci se naște boala. Drama nestatorniciei mele erotice, plictisul, disputa cu tatăl meu văzut ca un rival al personalității mele era, de fapt, cu totul altceva. Cartea descoperită în bibliotecă a germinat tot dezastrul. A clocit o măcinare a celulelor mele nervoase cu un impact fatal. Ca un virus, ea a declanșat o sciziune a personalității mele fără egal. De aici nu mai pricep nimic din tot ce mi se întâmplă. Contemplu spectacolul psihicului meu. Diagnosticul medicilor: schizofrenie.

Zac în fotoliu, într-un spital de psihiatrie, cu mințile vraiste. Iremediabil pierdut... Terapeutul mi-a înregistrat aceste gânduri în transă, în hipnoză. Am realizat primul progres, după spusele medicului. Am realizat că sunt pierdut, bolnav. Restul e tăcere nevinovată și rece.

Interferențe

Rromii și primii pași spre integrare

Cristian-Claudiu Filip

Am intitulat articolul de față în acest fel deoarece rromii, care reprezintă peste 8% din populația Huedinului conform ultimului recensământ al populației efectuat în anul 2002, se află în mare parte răspândiți deja prin țările Uniunii Europene, făcând astfel un prim pas spre integrarea în Europa.

Puțini dintre conaționali noștri folosesc termenul de rrom, dar și mai puțini sunt cei care știu că acesta s-ar traduce prin „omul nostru”. Conform unor călători străini care au străbătut Transilvania, pe la jumătatea secolului al XVII-lea aceștia trăiau, printre altele, din negoțul de cai (la fel ca și o parte dintre ei azi) și erau mai ales meșteri fierari, umblând din sat în sat (Holban, 1973, p. 547). Așadar, „oamenii noștri” sunt atestați ca nomazi, cutreierând satele din Transilvania, Ungaria și Turcia.

În urma cercetărilor făcute în legătură cu așezarea rromilor în Huedin avem doar informații lacunare. Un lucru însă este cert, și anume faptul că s-au așezat pe acest teritoriu în cel puțin două etape.

Pe domeniul familiei Bánffy din Huedin pentru prima dată sunt amintiți în anul 1809 doi rromi (Kallo Antal și Varga Gyuri) care aveau de efectuat 12 zile de clacă (Bánffy, 518, f. 63 verso). Bineînțeles că această dată nu este una absolută a venirii rromilor pe teritoriul Huedinului, cel mai probabil ei s-au așezat aici într-o primă etapă cândva în secolul al XVIII-lea. Date concrete în legătură cu numărul lor avem începând cu jumătatea secolului al XIX-lea, când în urma recensământului din anul 1850 au fost înregistrați un număr de 111 rromi, reprezentând peste 2% din populația Huedinului la acea dată (Rotariu, 1996, p. 101).

Numărul rromilor a crescut constant, în 1930 ajungând la peste 6% din populația orașului. Probabil ca urmare a unor probleme apărute în legătură cu ei, într-un registru al administrației Primăriei Huedin este înregistrată o adresă prin care se cerea mutarea rromilor din Huedin (Index, 1930,

f. 101). Dând dovadă de înțelegere și toleranță, se pare că autoritățile nu au dat curs acelei cereri. Aceștia și-au construit case într-un cartier locuit în mare parte de către rromi, care se afla pe strada Fildului. Existând o comunitate destul de numeroasă aici, direcțiunea Școlii Primare de Stat Huedin, la ordinul d-lui subvizor de control al plasei Huedin a cerut înființarea acolo a unui post de învățător (adresa nr. 497/24 noiembrie 1938, Arhiva Primăriei Orașului Huedin). Dintr-un schimb de adrese reiese că Primăria nu dispunea de teren sau local corespunzător și ca urmare nu s-a înființat școala cerută în „cartierul țiganilor” (adresa nr. 5281/25.XI.1938, Arhiva Primăriei Orașului Huedin).

O a doua etapă a așezării rromilor pe teritoriul Huedinului s-a petrecut în perioada interbelică, în anii '30. Dintr-un schimb de adrese între Primăria orașului Huedin, Detașamentul Poliției Huedin și Prefectura județului Cluj, reiese că în anul 1934 pe rezerva de stat numită „Spinuș” (după informațiile neoficiale oferite atunci de către organele silvice și agrare din Huedin) s-au așezat un număr de 38 familii de „țigani nomazi” (care se compuneau din 38 capi de familie, 34 soții și concubine, 99 copii, 43 cai și 38 căruțe) venind din „Vechiul Regat”. Mai departe, în adresa Primăriei Huedin, se cere Prefecturii ca, având în vedere faptul că „acești țigani nomazi se ocupă în mare măsură de furtașaguri de cai și de furtașaguri de altă natură... și cum orașul Huedin are deja 6 familii de țigani nomazi... așezate pe teritoriul (său)”, sarcina de a mai ține pe teritoriul său și aceste familii fiind prea mare, să dispună repartizarea și pe teritoriul altor comune a rromilor. Prefectura a dat curs cererii Primăriei Huedin, repartizând familiile de rromi și pe teritoriul altor comune. Deoarece conducerea primăriilor au refuzat primirea lor și pentru că vremea era prea înaintată venind frigul, edilii orașului Huedin „le-a admis ca pentru iarna 1934/1935 să-și facă colibi” pe terenul denumit „Spinuș”.

Dintr-o adresă a Poliției Huedin din 15 mai 1935 aflăm că, în primăvara anului 1935, s-a procedat la repartizarea rromilor în comunele Almaș, Fildu de Jos, Sfăraș, Jebuc și Izvoru Crișului. Se pare că și această nouă repartizare nu s-a pus în practică în totalitate, majoritatea rromilor rămânând pe teritoriul Huedinului într-un cartier pe care ulterior autoritățile comuniste l-au denumit „Cetatea Veche II”. La această concluzie ajungem și dacă analizăm componența etnică a comunelor cărora li s-a cerut primirea lor. La început locuind în colibe și bordeie, și-au construit apoi case din

Gabori cu ceaun de vânzare

„văioage”, rămânând pe teritoriul Huedinului să trăiască și să muncească. Până azi, o bună parte dintre aceștia se ocupă cu comerțul cu cai, la ei putând fi văzuți și acum cei mai frumoși cai din localitate.

Azi mai există două cartiere în care locuiesc în mare parte rromi, este vorba de cel de pe strada Fildului și cel de la „Spinuș” - Cetatea Veche II. O parte dintre cei de pe strada Fildului și din jur (în special „gaborii”) se ocupă mai ales cu meșteșugul în tablă, realizând cu măiestrie burlane și „citerne” pentru acoperișuri, oale, pâlnii, hote și alte „tăblării”. Alții confecționează ceaune și cazane pentru țuică. Cu acestea putem să-i vedem „colindând” prin oraș în special în zilele de marți, când este zi de piață, cu speranța unor vânzări cât mai bune. O bună parte dintre cei din cartierul menționat mai pe urmă sunt plecați prin toată Europa, de unde trimit sau aduc bani acasă, pe care-i investesc în special în imobile care dau un aer „aparte” Huedinului de azi. Acest termen „aparte” poate fi și este înțeles diferit de către huedineni sau cei care trec prin localitate. Unii consideră „palatele” drept cele mai inestetice clădiri posibile și chiar grotești, pe când alții cred că au adus „frumușăță” în Huedin. Lăsăm pe seama cititorului și privitorului să decidă care dintre cele două categorii are dreptate (Filip, Mățiș, 2007, pp. 123-127).

Abrevieri și bibliografie

Bánffy, 518 = *Acte privind administrarea bunurilor familiei Bánffy din Huedin, 1735-1827*, Arhivele Naționale. Direcția Județeană Cluj, Fondul familiei Bánffy.

Filip, Mățiș, 2007 = C.C. Filip, H.D. Mățiș, *Huedinul - o localitate pe drumul spre Europa - aspecte monografice*, Cluj-Napoca, 2007.

Holban, 1973 = M. Holban (red. resp.), M.M. Alexandrescu-Dersca Bulgaru, P. Cernovodeanu, *Călători străini despre Țările Române*, București, V, 1973.

Rotariu, 1996 = T. Rotariu (coord.), *Recensământul din 1850 - Transilvania*. În: **Studia Censulalia Transilvanica**, București, 1996.

Index 1930 = *Index alfabetic pe anul 1930*. *Administrația*, Arhiva Primăriei Orașului Huedin.

Port țigănesc

Eveniment

Huedinul. Aspecte monografice

Carmen Stănean

A doua jumătate a secolului XX și debutul secolului XXI stau sub semnul efortului asiduu de realizare a Europei Unite. Procesul de integrare europeană reprezintă, după 1989, o prioritate și pentru statele est-europene. Destinul României, marcat de plaga comunistă de peste patru decenii, începe și el, treptat, să se replaseze pe orbita europeană.

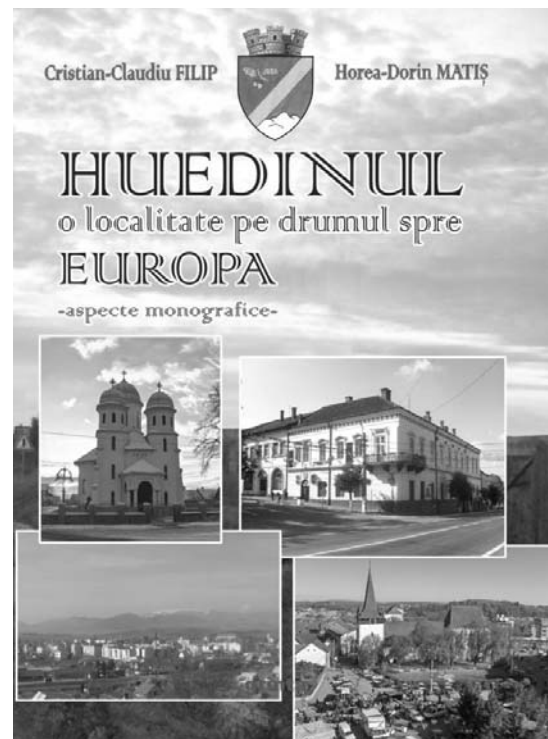
Paradoxal sau, poate, în mod firesc, eforturile de integrare în Europa sunt dublate de regăsirea și potențarea valorilor naționale; redescoperirea patrimoniului sănătos, de secol XXI, începe la nivelul comunităților locale unde diverse manifestări informează și sensibilizează oferind exemplul trecutului. În acest context se înscrie și lansarea lucrării „Huedinul - o localitate pe drumul spre Europa. Aspecte monografice”, rod al colaborării dintre doi distinși profesori ai Liceului Teoretic „Octavian Goga”, prof. dr. Cristian-Claudiu Filip și prof. Horea-Dorin Mătiș.

Cadrul festiv al evenimentului a fost oferit de Casa de Cultură a orașului, manifestarea înscriindu-se printre cele prilejuite de sărbătoarea anuală „Zilele Huedinului” (mai 2007). Rezultat al unei dedicări serioase din partea autorilor și colaboratorilor acestora, lucrarea în discuție poate fi regăsită în bibliotecile localnicilor și, pentru că a beneficiat de sprijinul Primăriei și al Consiliului Local Huedin, acesta din urmă a aprobat fondurile necesare publicării ei.

Dorindu-se, după mărturisirea autorilor, „un punct de plecare pentru cercetări ulterioare”, lucrarea este o filă remarcabilă din istoria locală. Respectând cronologia elementelor, făcând uz de

izvoare diverse (de la cele arheologice la documente de arhivă, presă, lucrări mai vechi sau mai recente), analizând, coroborând informații, autorii au realizat un demers bine scris, ce se adresează atât cititorului avizat, cât, mai ales, omului de rând din zona Huedinului, dornic să cunoască și să înțeleagă istoria zonei Huedin. Lucrarea este mai mult decât o istorie a Huedinului propriu-zis, pentru că ea abundă în informații referitoare la comunitățile din vecinătatea acestuia; orașul e situat în centrul discursului dar, în devenirea sa, e prezentat ca o componentă a zonei din care fac parte: Bologa, Ciucea, Beliș, Călata, Fild etc. Ea debutează cu prezentarea poziției geografice și a cadrului natural pentru ca demersul istoric propriu-zis să fie structurat pe două paliere: prezentarea istoriei Huedinului și a împrejurimilor sale, respectiv creionarea principalelor personalități din trecut și prezent.

Istoricul zonei Huedinului începe cu prezentare primelor dovezi de locuire omenească (Paleolitic Inferior), abordând apoi Neoliticul și Epoca Bronzului. Cum era firesc, autorii se opresc ulterior asupra perioadei romane când apar în prim-plan castelele de la Bologa-Resculum și Gilău, drumul dintre acestea tranzitând Huedinul. Informații mai consistente apar pentru perioada medievală, fiind consemnate: prima atestare documentară a Huedinului (1332), „incidentul de la Huedin” din timpul lui Mihai Viteazul, lupta de la Podul Vinerii, răscoala lui Horea. Autorii se opresc apoi asupra conflictelor româno-maghiare din zonă, în contextul revoluției pașoptiște, reconstituie masacrul de la Beliș (nov. 1918) și creionează fața Huedinului interbelic. Sunt abordate cu responsabilitatea istoricului echidistant momentele dramatice ale istoriei locale cum ar fi martirizarea românilor în perioada ocupației horthyste, deportarea evreilor în al doilea război mondial, locul romilor în comunitatea în discuție, rezistența anticomunistă. Nu au fost neglijate nici evoluția demografică a urbei, viața economică, evoluția administrativ-teritorială, realitățile socio-culturale sau religioase.

Prezentarea cronologică a evenimentelor ce au marcat viața comunității din Huedin este fericit asociată cu realizarea unor scurte biografii ale câtorva personalități din trecut și prezent care au avut legătură cu Huedinul, printre care: Pelaghia Roșu, Ady Endre, Octavian Goga, Aurel Muntean, Nicolae Șteiu ș.a.

Demersul remarcabil atât ca formă cât și ca fond, lucrarea în discuție beneficiază de o ținută grafică deosebit de atractivă, informația furnizată fiind susținută de hărți și fotografii elocvente.

Lucrarea „Huedinul - o localitate pe drumul spre Europa. Aspecte monografice” reprezintă o sursă de informare, de documentare și un punct de plecare în analiza realităților trecute sau contemporane. Ea încearcă să ofere cititorilor de diferite etnii și confesiuni pilda trecutului, să le demonstreze că, dincolo de diferență, neînțelegeri și conflicte, ei au o istorie comună și, mai mult, un viitor comun.

Carnet

Frison de fericire

Silvia Morar

Noi, ființele vulnerabile ale Terrei, încercămperate să găsim o rețetă a fericirii. Filozofi, scriitori, oameni de știință au umplut mii și mii de pagini despre acest subiect. Se pare că, precum amprenta, fericirea este proprie fiecărui individ și nu i aflăm forma. Doamne, ce simplă este ecuația $E=mc^2$ în fața conceptului de fericire! Pentru a putea accede la ea, fiecare încearcă din răspuțeri tot felul de formule magice, apelează la alchimii complicate ale corpului și sufletului...

Pe mine mă fac fericită micile momente în care sufletu-mi surprins cântă și dansează. Aseară, de pildă, fiind în curte cu caii, am zărit luna pe cer, o lună mare, aurie, rotundă, ca o roată de cașcaval. Un frison de adâncă fericire m-a străbătut. Și am știut că sub această impresie voi fi bună și frumoasă... Dar acele mici momente pot, de asemenea, să te azvârle în neagră nemulțumire. De exem-

plu, când intru într-o librărie, de pe rafturi îmi surdă cărțile pe care atât de mult le iubesc. Brusc urcă în mine fiorul de fericire. Însă acesta nu durează mult, pentru că nu pot cumpăra decât una din mulțimea de cărți pe care mi le-aș fi dorit. Și aceasta cu mari sacrificii! Simt o zbatere. E sufletul meu disperat...

De mai bine de un an, apariția ziarului „Cotidianul” cu seriile de carte și CD-uri de muzică simfonică, atât de ieftine încât la prețul unei cărți de librărie cumpăr trei cărți și un CD, m-a făcut cea mai fericită ființă din lume. Ce cărți! Ce scriitori! Câtă satisfacție!

Într-unul dintre cele 50 de volume, am întâlnit prietenii imaginari ai unei fetițe, Pobby și Dingan. Așa se intitulează și cartea scrisă de Ben Rice, scriitor britanic. Pobby șchiopătează puțin, dar poate trece prin ziduri, iar Dingan are în buric un opal. Amândoi sunt invizibili și tăcuți. Uneori fluieră. Vă veți întreba de ce are nevoie Kellyanne de doi prieteni imaginari. Ei s-au născut din dorința ei de-a fi fericită. Fiică de miner, urmându-și familia în căutarea norocului și a opalului, Kellyanne apelează la rețeta ei proprie de fericire, și anume prietenii. Însă își alege pe cei imaginari pe care îi

poate avea mereu la dispoziție. Este mulțumită pentru că îi are mereu alături. Când un om nu e prea fericit în viața reală, plonjează într-un univers ireal, în care își poate afla liniștea și bucuria. Bineînțeles că nici acesta nu e veșnic, ci se poate destrăma. Pobby și Dingan au fost uitați în mina de opal de către tatăl fetiței și ea cade în abisul disperării. Mulți locuitori ai orașelului lor încep să-i caute în zadar pe cei doi dispăruți.

Fetița devine bolnavă. În cele din urmă, însuși fratele ei, care nu crede în fantezmele fetiței, îi caută. El îi va găsi morți în mină și le va organiza o înmormântare cu prețul presupusului opal din buric al lui Dingan. În mormântarea va fi și pentru Kellyanne care, în perioada cât a durat căutarea prietenilor ei, nu mănâncă și se stinge încet. Mesajul cărții este unul optimist. Fericirea se poate afla oriunde, chiar într-o lume imaginară, cu condiția să fie dorită și căutată.

Sunt fericită. Am 50 de cărți pregătite să fie citite. Dar de ce simt o zbatere în suflet? Mă încercă frisonul disperării ca nu mă voi putea bucura îndeajuns de mult. Timpul îmi va cere taxă pentru mult prea multă fericire.

Lecturi

„Las totul Poeziei”

Rodica Matis

Poezia, ca o esență prețioasă a ființei, străbate timpurile înveșmântată în straie de sărbătoare. Volumul de față al poetului Marcel Mureșeanu, „Totul e altfel” (Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2007), îmi certifică ideea că poezia adevărată se naște din spirite alese, ocrotite de o aură inefabilă.

Cartea se deschide cu *Un pas în față*, poem în care perechea adamică, oblăduita de lumina purificată a cunoașterii, își caută locul într-un spațiu privilegiat; pierduți în poem, cei doi reinventează ordinea lumii, prin forța iubirii veșnice.

Călăuzind în trecut, poetul vede cum totul înflorește în urma sa, se redimensionează, se schimbă mereu, îndemnându-l la meditație. Trecutul, o punte pe care e sortit să pășească mereu, îl ademenește: „dimineața mă duc fluierând/ pe malul acestei Tiberiade/ și arunc mai departe plasele.” (*Textul hibrid*). În *Cale despăcată*, meditație asupra începutului și sfârșitului, a luminii și a întunericului, metafora fascinează prin prospețime și putere de sugestie: „Lumină întristată e întunericul”. În unduirea de psalm poetul se adăpostește în oaza oblăduita de iubirea ce ocrotește totul. Ea curge potolit și luminează din adâncuri, dă sens vieții (*Psalm-adiere*). Făuritorul unei lumi pe cât de abstracte în aparență, pe atât de concrete în fond, este sedus de conviețuirea și întregirea lor: „Ce greu urc muntele acestui gerunziu/ de pe unde ploile năpraznice din vară/ au mânat tot pământul/ și arborii mici, jnepenișul,/ lăsându-i craniul gol/ în bătaia cumplită a soarelui!” (*Când-unde*).

Poetul știe să asculte glasul pământului, al luminii, știe să privească în adâncurile firii; spațiul este recreat firesc, gesturile banale ale existenței capătă semnificații majore, adesea primate ironic: „eu vin doar să văd/ ce mai e pe-acolo,/ ce scaieți cresc/ ce flori se-geamănă/ ce tranșee sapă Cățelul Pământului/ vin să ascult fierăstrăul știrb al ploii/ să iau probe de hidoșenie/ și să adulmec dincotro

se poate ivi/ Armata Roșie!” (*O prezicere*).

Cartea devine clepsidră ce măsoară „foșnetul timpului”, simbol important al volumului. Străbătând drumul „între două mări”, damnat să-și trăiască veșnicia prin scris, eul liric privește detașat cum „carii vremii se aud din nou/ nechezând!” (*Între noi, autorii*), căci mirajul vieții prezente și-a găsit adevăratul sens prin carte.

În *Un fir de fum* creatorul, oblăduitor al misterului care sporește farmecul lumii (asemenea lui Blaga), știe că „Tot ce se lasă înțeleș/ pe dată moare.” Călătoria sa este țesută din reveriile celui care știe că adevărata existență și adevăratul sens se află în imaginar, în ceea ce putem percepe cu ochiul sensibilității. Zborul „printre nori”, în spațiul neîngrădit, îi oferă perspectiva unui timp (și a unui spațiu) necunoscut: „dar eu înțelegeam că naufragiasem/ la țărnelor unui timp necunoscut./ unde nu se mai făcea că se face” (*Călătorii*).

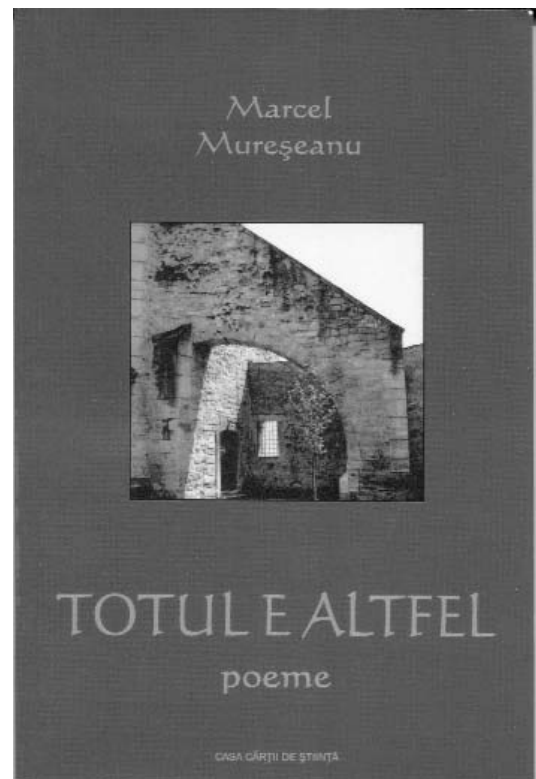
Discursul liric, metaforic în esență, este impregnat frecvent de întrebări filozofice, strecurate aparent chiar în mijlocul jocului așa cum se întâmplă în *Colonia (de aburi)*. Spațiul metafizic prinde contururi precise într-un frumos poem ce respiră în tonalități elegiace: „A fugă inorogul mă îmbie/ dar unde m-aș putea ascunde oare/ când tot ce-ating din fața mea dispare”. Damnata să caute, să recreze existența, poetul luptă cu „morile de vânt”, căci tot ce se lasă prins în cuvinte capătă alte glasuri, alte înfățișări, el rămânând să trăiască într-un univers aparent derizoriu: „Pereții umbrei tăvăliți în ceară/ în lava lor pe veci mă așezară.” (*Lângă furnicar*). La fel de natural și expresiv poetul se strecoară în universul jocului: aici totul este posibil și ceea ce-i de ne-nțeleș viețuiește înconjurat de aura imaginarului: „Ce este un Boa de catifea/ nimeni nu știe/ dar el trăiește și așa!” (*Pentru copii*). Alteori, copleșit de întrebări, măcinat de neliniște, artistul „ca un sfânt fără memorie” trăiește cu nostalgie într-un timp ce se macină la nesfârșit și ascultă cum „Inima ploii de dimineață s-a oprit/ pe când alerga către mine.” (*Visatele*).

O *ars poetica*, *Vestea cea bună* prefigurează imaginea creatorului ce ocrotește puritatea, care crede în rostul său de a sluji frumusețea și de a căuta mereu sevele imaculate ale existenței. El este închipuit în multiple ipostaze, este sublimat aproape în chip serafic în *Resuscitare*. Căutându-se pe sine, bucurându-se de chipurile diverse ale artei, preexistând „într-un tablou/ terminat demult”, el există atâta timp cât găsește sensul nobil al ființării.

Continuându-și mărturisirea despre rostul său în *Pe când cu mâna mea scriam*, poetul știe că numai călăuzit de lumină va răzbate în miezul lucrurilor, al vieții; ocrotindu-și „geamăna stea”, își ocrotește acea lumină ce strălucește atât în lăuntru cât și în planul cunoașterii exterioare. Poemul final, *Înscris* este o emoționantă mărturie de credință: „Las totul/ Poeziei/ - ei! -/ celei ce/ credincioasă fiindu-mi/ a murit/ odată/ cu mine!”.

Nu de puține ori poetul contemplă spațiul natural, protector, căruia-i gustă prospețimea, îi ascultă șoaptele ascunse. Născut cu un ochi atent la freamătul ascuns al vieții, el veghează mereu asupra cărții (simbolice), până când ea va putea să se mărturisească celorlalți (*În așteptare*).

Clujul, semănând cu „un trist babuin/ dintr-o pădure defrișată!”, devine un spațiu în care ironic, autoironic, eul liric fixează marea degringoladă a

lumii: „Acum da, ne simțim bine./ adunăm posteritate, ne cresc fire albe/ în barba albastră, ne mănâncă sfârcurile,/ ne crește geniul pustiu!” (O zi ca altele).

Tânjind să învingă stereotipiile și deșertăciunile vieții, poetul propune jocul neprevăzutului, îndeamnă la căutarea spațiilor neimaginabile încă, la căutarea unor repere noi (*Totul va fi bine*).

Moartea, unul din motivele recurente ale volumului, surprinsă în multiple ipostaze, oferă și în *Propoziții* prilej de meditație: „Poate nici nu există altceva/ decât Viața Veșnică,/ iar eu ca prostul de moarte m-ascundeam!” Metaforic ea este sublimată în *Păsărea timpului* în simbolul păsării Phoenix: cenușa simbolizează atât moartea, cât și viața. Ambele coexistă.

Tămăduind prin cuvânt, purificând cu lacrimi „peroarele lungi ale gândului”, poetul imaginează o insulă privilegiată, în care cuvântul singur se aude, în tonalități liturgice (*Ferestre*).

În *De ziua mierlei* se revine într-un imperiu al suferinței. Plăsmuirea constituie prilej de rememorare: nimeni nu este iertat, toți sunt siliți să perceapă scurgerea timpului, să audă „scâncetul copilului” din ei, dintr-un timp când moartea sălășluia departe.

Rondul de noapte este o alegorie țesută în jurul motivului „fugit irreparabile tempus”. *Răspunsul* oferă o soluție întrebărilor care îl macină neîntrerupt pe cel necruțat de „gândul morții”: „de ce strigi, m-au întrebat ele,/ nu știi că toate cele mari/ se fac în tăcere/ și că fără voia lor se fac TOATE?”.

Impresionează în poezia lui Marcel Mureșeanu atât simbolistica foarte bogată, cât și naturalitatea cu care el trece de la un spațiu la altul, de la concretețea lucrurilor, la inefabilul lor, dovedind o percepție profundă, gravă a lumii. Poezia devine sanctuar în care pătrunde îmbogățindu-i mereu marea taină.

Reportaj

Cultura nu trebuie să devină o Cenușăreasă

Exact 26 noiembrie, luna, ora 17.00 – ședința Consiliului Local Huedin. Pe ordinea de zi, la primul punct: despre “Claviaturi” și despre impactul acestora în viața huedinenilor. Redactorulșef al suplimentului revistei “Tribuna”, Dinu Bălan, a mulțumit Consiliului Local pentru sprijinul financiar acordat. Cristian-Claudiu Filip și Horea-Dorin Mățiș, redactori ai suplimentului, sunt prezenți aici, immortalizând în fotografii momentele decisive ale dezbaterii. Alexandru Jurcan le vorbește consilierilor despre importanța acestor “Claviaturi”, subliniind ideea că e singurul supliment unanim subvenționat de Consiliul Local, iar în județ numai

urbei noastre...

Foi... foi scrise, semnate, “extemporale” sentimentale, angajate, proiecte... În orice caz, notabilă e și monografia istoricilor Cristian-Claudiu Filip și Horea-Dorin Mățiș care a creat o febră specială în oraș. Spre deosebire de alte monografii publicate, autorii au vizat valoarea, calitatea, eleganța... Da, există și un mare merit al Consiliului Local, nu? Plus aceste “Claviaturi”, plus premiile pentru elevii de la Clubul Copiilor care s-au remarcat în diferite activități importante la nivel național și internațional.

Să mai auzim, nu?

Doamna Achim Daniela-Maria devine nostalgică și crede că la pensie vom reciti cărțile uitate și prăfuite din bibliotecă pe care le-am păstrat cu sfințenie. Doamna Cozea Silvia apreciază apariția revistei și ar dori să apară CV-ul celor care publică des în revistă. Domnul Nistor Liviu crede că trebuie consemnate în revistă proiectele viitoare ale orașului. Domnul inspector Ban Sorin Constantin, președintele Comisiei de cultură, învățământ și sport, propune să se aprobe pe bugetul anului

Membrii Consiliului Local Huedin

Huedinul a dat un răspuns favorabil invitației revistei “Tribuna” de a realiza un supliment. Da... toată lumea la o poză de grup... așa... zâmbiți! Super! Și acum Dinu Bălan distribuie coli de hârtie. Cum? Extemporal? Noi consilierii? Da, veți răspunde la câteva întrebări. Dacă doriți, bineînțeles. Oricum, fără glumă, dumneavoastră consilierii, aprobând banii necesari “Claviaturilor”, ați realizat un lucru extraordinar, ați marcat avântul culturii într-o localitate impregnată de tradiții. I-am chestionat dacă au primit și citit toate numerele de “Claviaturi”, ce ar mai dori să apară în suplimentul nostru și dacă se mai citește cartea în ziua de azi.

Domnul primar Nicolae Chiș ne spune că a citit toate numerele și că va acorda sprijin în continuare “Claviaturilor”. Ar dori să apară în cuprinsul lor proiectele mai mari ale orașului (investițiile). De asemenea, e conștient că se citește tot mai puțin în România din cauza amplitudinii pe care o are internetul. Domnul Török Ferencz ar dori o susținere a culturii populației maghiare. Domnul Vasas Ștefan Martin speră că se va continua seria “Claviaturilor”. Domnul Döngölő Csaba a citit două-trei numere și e conștient că redactorii se pricep foarte bine la redactarea revistei. Domnul Blaga Petru ar dori să se scrie despre curățenia orașului, despre inițiativele de înfrumusețare a

2008 fondurile necesare pentru editarea “Claviaturilor”. Aici ar mai dori să apară rezumatul ședințelor Consiliului Local.

Domnul Bota Ioan a primit toate numerele revistei. În Comisia de învățământ-cultură a susținut suplimentul “Claviaturi” – o “tribună” a culturii din zona Huedin. Ce ne spune domnul Fărcaș Marius? Că se citește puțin la noi. De ce? Lipsa de cultură, de educație, prețul ridicat al cărților... La fel crede și domnul Kiss Iosif, însă e mulțumit că există biblioteci în România. Domnii Sumedrea Iosif și Szrăga Zoltan recunosc că sprijină apariția acestui supliment.

Stop! Zâmbiți! Haideti să ieșim din șabloane! Glume, discursuri, extemporale... Însă, dincolo de aparențe, o angajare, o seriozitate a Consiliului Local, care a înțeles că în România cultura nu are voie să devină o Cenușăreasă.

Redacția “Claviaturi”

Redactor responsabil:
Dinu Bălan

Supliment editat cu sprijinul financiar al
Consiliului Local Huedin

Bilanț cultural

Horea-Dorin Mățiș

Se spune în glumă despre Huedin că este deopotrivă atât cel mai mic, cât și cel mai mare oraș din județul Cluj. De fapt, este singurul oraș, întrucât celelalte centre urbane (Cluj-Napoca, Turda, Dej, Gherla și Câmpia Turzii) sunt municipii. Dincolo de clasificarea administrativă a Huedinului la nivel județean, ne interesează în articolul de față dacă Huedinul se ridică din punct de vedere cultural la nivelul de cultură specific unui oraș. Din această perspectivă, o scurtă privire asupra manifestărilor culturale organizate în anul 2007 la Huedin este suficientă pentru a constata existența unor activități culturale semnificative.

La fel ca în anul anterior, principalele instituții culturale de la nivelul Huedinului au fost Liceul Teoretic “Octavian Goga”, Grupul Școlar Huedin, Clubul Copiilor, Casa de Cultură și diversele asociații culturale în strânsă legătură cu Comisia de învățământ, cultură, sănătate, tineret și sport de la nivelul Consiliului Local Huedin.

O simplă înșiruire a acestor activități este relevantă în sprijinul celor de mai sus:

15 ianuarie - *Medalion Eminescu* - recital de poezie; 24 ianuarie - *Unirea principatelor* - simpozion istoric și montaj literar-muzical; 14 februarie - *Ziua îndrăgostiților* - concurs de dans; 8 martie - *Femeia - prietenă, soție, și mamă* - montaj literar; 15 martie - *Ziua internațională a maghiarilor*; 19 aprilie - concurs de ouă pictate; 1 mai - *Riszek Teto* - concurs cultural sportiv; 9-10 mai - *Ziua Europei* - simpozion istoric; 25 mai - “*Din trecutul Huedinului*”, concurs de istorie locală; 25-27 mai - “*Zilele Huedinului*”; 1 iunie - *Concurs de desene pe asfalt*; 1 iulie - *spectacol folcloric* susținut de formația “Cununa Vlădesei”, la Mărișel, în memoria lui Avram Iancu; august - *festival de folclor al minorităților*; 9 octombrie - *Ziua internațională a holocaustului* - simpozion comemorativ; octombrie - *activități culturale organizate în memoria lui Gyarmathy Zsigane Hary Etelka*; 1 decembrie - *manifestări dedicate zilei naționale a României* (între acestea: un concurs de istorie, spectacol folcloric și depunere de coroane), iar pe parcursul lunii decembrie sunt/vor fi organizate manifestări dedicate sărbătorilor de iarnă (Moș Nicolae, Moș Crăciun și Anul Nou).

În pofida celor de mai sus, regretăm neorganizarea în acest an pe plan local a festivalului internațional de folclor “Păunul de aur”.

Din punct de vedere editorial remarcăm susținerea financiară acordată de către Primăria și Consiliul Local Huedin pentru publicarea suplimentului huedinean “Claviaturi” în cadrul revistei “Tribuna”.

La final și nu întâmplător am lăsat un eveniment cultural deosebit și anume lansarea, în data de 25 mai 2007, a lucrării monografice “Huedinul, o localitate pe drumul spre Europa. Aspecte monografice” scrisă de către istoricii Cristian-Claudiu Filip și Horea-Dorin Mățiș care au tratat trecutul și prezentul Huedinului într-o viziune europeană oferind astfel acestui oraș o frumoasă “carte de vizită”.

Pentru toate activitățile de mai sus se cuvine a aduce mulțumiri domnului primar Nicolae Chiș și membrilor Consiliului Local Huedin.